

ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ У НАЗВАХ ПРОФЕСІЙ

У статті здійснено аналіз впливу політичної коректності на найменування осіб за професією, а також розглянуто засоби підвищення престижності певних професій за допомогою евфемізацій.

Ключові слова: *назви професій, евфемізм, політична коректність.*

В статье проводится анализ влияния политической корректности на наименования лиц по профессии, а также рассматриваются способы повышения престижности некоторых профессий посредством евфемизации.

Ключевые слова: *наименование лиц по профессии, эвфемизм, политическая корректность.*

The article deals with the influence of political correctness on the job titles. It also suggests the ways the profession names can be improved with the help of euphemisms.

Key words: *job titles, euphemisms, political correctness.*

Політична коректність є узагальнюючою назвою евфемізації мови у межах певної тематики, серед якої першими виділились теми расової і національної приналежності внаслідок протесту африканців проти расизму англійської мови. Згодом це поняття застосовується до таких питань, як захист прав жінок, національних меншостей, інвалідів і людей похилого віку. На додаток політкоректність прагне прибрати негативне ставлення до представників певних видів діяльності [3;4].

Метою даної статті є аналіз впливу явища політичної коректності на найменування осіб за професією, а також визначення сфер, що є найбільш нараженими на такі зміни.

Об'єктом дослідження виступають найменування осіб за професією у сучасній англійській мові.

Предметом вивчення є засоби підвищення престижності певних професій внаслідок явища політичної коректності.

Проблематика та актуальність дослідження визначається зростаючим впливом політичної коректності на всі сфері життя людини, що відображається у мові взагалі та у назвах професій зокрема.

Новизна цієї роботи полягає в тому, що була здійснена спроба класифікувати засоби підвищення престижності певних професій.

До числа елементів, які допомагають підвищити престиж певної професії, відносяться такі слова як *engineer, agent, manager, officer, operator, consultant, facilitator* і *technician* [1].

Слово *engineer* є одним з універсальних індикаторів престижності професії, за допомогою якого утворюється велика кількість евфемістичних найменувань непопулярних спеціальностей, зокрема прибиральника – *sanitation engineer*, або *garbologist* та сторожа – *custodian engineer*. Працівник автозаправки отримав посаду *retail petroleum*

distribution engineer, рятувальники у басейнах стали *aquatic oversight engineers*, а перукар перетворився на *appearance engineer*.

Особливою евфемістичною активністю у цій низці вирізняється слово *officer*. Так, тюремщик *prison guard* тепер евфемістично називається *custodial officer*; крисолов або ловець гризунів *ratcatcher* – *pest control officer* або *vermin control officer*; спеціаліст з ловлі бездомних собак *dogcatcher* отримав політкоректну назву *animal welfare officer* або *canine control officer*; охоронець *guard* перетворюється на *loss prevention officer*; *host(ess)* – на *guest relations officer*; а *window cleaner* стає *transparent-wall maintenance officer*.

Слово *operator* є менш активним, проте за його допомогою утворюється ціла низка вторинних шляхетних найменувань. *Junkman* перетворився на *recycler* або на *operator of a junkyard*, поборник гризунів окрім найменування *pest control officer* отримав ще й назву *rodent operator*, а збирач фруктів – *five a day collection operator*.

Елемент *consultant* утворює наступні назви професій: *customer experience enhancement consultant*, який раніше мав назву *shop assistant*. *Education centre nourishment consultant* є евфемізованою назвою колишньої *dinner lady*, а офіціантка отримала назву *field nourishment consultant*.

Досить активним є і слово *facilitator*, завдяки якому працівника кол-центра віднині називають *front line customer support facilitator*, продавця бургерів – *mobile sustenance facilitator*, а популярна професія мийника вікон окрім назви *transparent-wall maintenance officer* отримала ще одну – *transparency enhancement facilitator*.

Елемент *technician* посприяв підвищенню престижності таких професій: *decorator* перетворився на *colour distribution technician*, домогосподарка стала називатися *domestic technician*, а *dishwasher* – *gastronomical hygiene technician*.

До способів підвищення престижності належать також заміни прямих номінацій словами з суфіксом *-ian*. Як виявилось, ця морфема володіє значним евфемістичним потенціалом: банальне *hairdresser* було замінено на *beautician*, яке повинне підкреслити наявність творчого підходу у представників цієї професії, а *night-watchman* став більш поважним *noctician*.

Для того, щоб підкреслити роль людей, відповідальних за прибирання приміщень та вулиць, в англійській мові замість *garbage collector* вживається *sanitation man*, замість *road-sweeper* – *street orderly*, замість *janitor* – *environmental hygienist*, *custodian* або *building engineer*, *cleaner* у Великій Британії та *maid* у США були замінені на *domestic assistant*.

До непопулярних видів діяльності відносяться також професії обслуговуючого персоналу. В англійській мові майже повністю вийшло з ужитку слово *servant*, оскільки має відтінок сервільності, а отже є принизливим. Воно було змінено на *housekeeper*, а в американському варіанті можна зустріти евфемізм *help*, що підкреслює добровільність праці, а не прислужливість.

На евфемістичну заміну наражені і назви дрібних службовців у компаніях. Наприклад, замість *filings clerk* в британській англійській використовується словосполучення *information retrieval administrator*; замість *secretary* – *personal assistant* або

administrative assistant; замість *clerk in the law office* в американській англійській застосовується *service lawyer* [2, 560-563].

До вчителів в англомовному світі ставляться нині з меншою шанобою, ніж раніше. Щоб виразити повагу, з'являються нові евфемізми як для самої професії, так і для всієї діяльності, що з нею пов'язана. Вчителі перетворились на *educators, classroom managers, learning facilitators*, які володіють ефективними *instructional delivery skills*, що вони демонструють на *microteaching sessions*. Навчання отримало назву *learning process*. Віднині учні не вчать, а *spend time on task* у своєму *learning environment* [2, 560-563].

Евфемістичний підхід спостерігається також під час процедури оповіщення службовця про звільнення. Замість звичного *you are fired* небалий працівник тепер може почути більш коректні повідомлення [5]: *the services are no longer required; position has been eliminated; pursue other opportunities; career change opportunity; end of trial period*. Дехто вдається до більш креативних звернень, з яких інколи навіть важко зрозуміти, що йдеться про звільнення: *It's like musical chairs ... and you don't have a chair. You're entering an accelerated career development mode. Let's push the delete button on this relationship*.

Отже, у концептуально-лінгвістичній сфері “*Profession*” евфемізація назв осіб за професією відбувається за допомогою елементів *engineer, agent, manager, officer, operator, consultant, facilitator* і *technician*, які у цих назвах втрачають своє первинне значення. Ці зміни здебільшого мають місце у галузях прибирання, обслуговування, а також при наймуванні дрібних службовців.

1. Кантур К. А. Лингвопрагматическое повышение социального статуса личности посредством эвфемизмов / Кирилл Александрович Кантур // матеріали Інтернет-конференції «Современные вопросы мировой науки» / Филологические науки. – 2010. Режим доступу до статті: http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Philologia/58629.doc.htm_2. Шляхтина Е.В. Политкорректное наименование малопрестижных профессий (на материале английского и русского языков) / Е. В. Шляхтина // Фразеологизм и слово в национально-культурном дискурсе (лингвистический и лингвометодический аспекты): международная научно-практическая конференция, посвященная юбилею д.ф.н., проф. А.М. Мелерович (Кострома, 20-22 марта 2008). М.: ООО Изд-во «Элпис», 2008. – С. 560-563. 3. Keith Allan, Burrigge Kate. Euphemism & Dysphemism: Language Used As Shield and Weapon / Allan Keith, Kate Burrigge. – Oxford University Press, 1991. – 342 p. 4. Holder R.W. How Not to Say What You Mean: A Dictionary of Euphemisms / R. W. Holder. – Oxford University Press, 2003. – 501 p. 5. McInerney Michele. Euphemistic engineer titles ease the ego's suffering, but what about the smell? / Michele McInerney // Kansas City Business Journal. – 2003 // <http://kansascity.bizjournals.com/kansascity/stories/2003/06/23/focus5.html>.

Довідкові джерела

1. Longman Dictionary of Contemporary English. – Harlow: Pearson ESL, 2003. – 1950 p. 2. Oxford Dictionary of Modern Slang. – Oxford: Oxford University Press, 1992. – 1223 p.